

ΙΕΡΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΕΤΟΣ Β' | ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ τῇ 23 Μαρτίου 1913 | ΑΡΙΘ. 103

«Ἄλλ' εἴ τι θύναται, βολήθησον ὑμῖν, σπλαγχνισθεὶς ἐπ' ἡμᾶς· ἔ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ-
τῷ, Ἔδ, εἰ θύναται πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι». (Μάρκ. θ', 22—23).

ΕΠΙ ΤΩ ΘΑΝΑΤΩ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

« Ἀπώλεσε μοχλοὺς αὐτῆς βασιλέα καὶ ἄρχοντα αὐτῆς ». (θρῆν. Ἱερειμ. κεφ. 29).

Εἰς ἀκατάπαυστος στόνος σπαρασσομένων καρδιῶν, ἐκπεμπόμενος κατ' αὐτὰς ἀπὸ τὸ κλεινὸν τῶν Ἀθηνῶν ἄστου καὶ διασχίζων τὴν γαλανὴν τοῦ Αἰγαίου θάλασσαν ἀντηχεῖ περιλύπως εἰς τὴν κοσμοβριθῆ τῆς Ἰωνικῆς πρωτεύουσας ἀκτῆν, καὶ μᾶς φέρει τὸν θρῆνον νέου Ἱερεμίου κοπτομένου διὰ τὴν μεγάλην συμφορὰν « ἐκάθισαν εἰς τὴν γῆν, ἀνεβίβασαν χροῦν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, περιεζώσαντο σάκκους » (θρ. 2,10) καὶ ὑπηχοῦντος εἰς τὰ ὦτα μας « ἐξέλιπον ἐν δάκρυσιν οἱ ὀφθαλμοί μου ἐταράχθη ἡ καρδία μου » (αὐτόθι 2,10). Ὁ βαθὺς δὲ αὐτός στεναγμὸς τοῦ γείτονος βασιλείου, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως, ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ συγκινηθῆσιν τὴν Ὀθωμανικὴν πατρίδα μας, διότι καθὼς αἱ μεγαλοφυΐαι δὲν ἔχουσι πατρίδα ἀνήκουσαι εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, τοιοῦτοτρόπως καὶ πρὸ τοῦ χαίνοντος τάφου μεγάλων νεκρῶν, ἢ πολιτικῆ σταματᾷ τὸ πολιτικὸν μένος παύει, ὁ Ἄρης ἀναπαύεται καὶ οἱ λάτραι τοῦ πολιτισμοῦ ἐν ὁμοφωνίᾳ ραντίζουσι μὲ δάκρυ θαλερὸν τὰ νωπὰ τῆς ἀνοιξεως νεκρικὰ ἄνθη. Διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβοῶς, πρωτοστατούσης τῆς τουρκικῆς ἐφημερίδος « Γενῆ — Ἄσρ » ἀναμιφθόλως πολλοὶ Τοῦρκοι συμπολιταὶ ἐμπεποτισμένοι τὰ φῶτα τοῦ 20οῦ αἰῶνος, θὰ συνηθοροίσθησαν νοερῶς περὶ τὸ σκῆνος τοῦ δημοφιλεστέρου τῶν βασιλέων καὶ θὰ ἐτόνισαν μέλος πένθιμον ἐπὶ τῇ δολοφονίᾳ του, ἀφοῦ ἄλλως τε, ἐν τῇ μεγαθυμίᾳ του, οὐδέποτε ἔπαυσε φροντίζων διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῆς τύχης τῶν προσφύγων Μουσουλμάνων, καὶ ἀφοῦ ὀλίγας στιγμὰς πρὶν ἢ ἡ ἄτεγκτος σφαῖρα τὸν ἀφήσῃ ἄπνουν, θωπείας καὶ μειδιάματα ἐπεδαψίλευε καὶ χρηματικὴν βοήθειαν παρεῖχεν εἰς νεαρὸν μουσουλμανόπαιδα. Ἐὰν δὲ ὅλοι οἱ πεπολιτισμένοι συμμετέχωσι τοῦ οἰνοῦ πένθους καὶ αἰσθάνονται βαθύτατα

τοὺς νυγμοὺς τῆς ὀδύνης κατὰ μείζονα λόγον οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνες ὁμαίμονες καὶ ὁμόθρησκοι τοῦ γείτονος βασιλείου. Τὸν φαντάζονται οὗτοι ὡς ἥρωα τοῦ καθήκοντος, καὶ τὸν τελευταῖον περίπατόν του ἐν τῇ Μακεδονικῇ πρωτεύουσῃ θεωροῦσιν ὡς μίαν ἀποχαιρετιστήριον ᾠδὴν πρὸς τὴν διαγελωσαν καὶ ἀνθοῦσαν ἀνοιξιν τῆς Θεσσαλονίκης, ὑπενθυμίζουσαν τὸν ἀποχαιρετισμὸν μιᾶς ἄλλης ἥρωϊδος ἐν τῇ ἀρχαιότητι, τῆς Ἰφιγενείας θυσιασθείσης ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος καὶ εἰπούσης πρὸς μὲν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας « ἰὼ, ἰὼ.

Λαμπαδοῦχος ἡμέρα Δι-

ός τε φέγγος ἕτερον

ἕτερον αἰῶνα καὶ μοῖραν οἰκήσομεν

Χαῖρέ μοι, φίλον φάος, ἰὼ, ἰὼ ». (Εὐριπ. Ἴφ. ἐν Αὐλ. § πρὸς δὲ τὸν πατέρα τῆς Ἀγαμέμνονα» [1505—1509.

« τοῦμόν δὲ σῶμα τῆς ἐμῆς ὑπὲρ πάτρας

καὶ τῆς ἀπάσης Ἑλλάδος γαίας ὑπερ

θῦσαι δίδωμ' ἐκοῦσα πρὸς βωμὸν θεᾶς

ἄγοντας, εἴπερ ἐστὶ θέσφατον τόδε ». (Αὐτόθι. § 1550-56

Ἄλλὰ τί πικρὰ εἰρωνεῖα τῶν ἀνθρωπίνων ! Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν τὸ πᾶν προσεμειδία πέριξ του, καὶ ὁ κότινος τῆς νίκης ἐπιχαρίτως περιεκόμενι τὸ περιδοξὸν μέτωπόν του, εὐρισκόμενος εἰσέτι εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ μεγάρου τῆς δόξης, αἴφνης βλέπει τὰ ὄνειρά του διαλυόμενα.

Ἄλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὸν μέγαν δραματικὸν ποιητὴν τῆς ἀρχαιότητος, Εὐριπίδην « τὰς ἐκ Θεῶν ἀνάγκας θνητὸν ὄντα δεῖ φέρειν », (Φοίνισσαι § 1763) διὰ τοῦτο ἢ Ἐκκλησία τοῦ Πολυκάρπου ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀδύνης συλλυπούμενη τῇ ἀδελφῇ αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, εὐχεται αὐτῇ παρηγορίαν ἐξ ὕψους, καὶ παρακαλεῖ ὅπως, καταπαυομένου τοῦ μυριονέκρου πολέμου, στενότατοι φιλικοὶ δεσμοὶ συνενώσωσι τὴν προσφιλεῖ Ὀθωμανικὴν πατρίδα μας μετὰ τοῦ ἀναγεννωμένου βασιλείου τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν βασιλικὴν περίοδον τοῦ νέου αὐτῆς δαφνοστεφοῦς βασιλέως ὄν

ἢ « σεμνὴ Νίκη μὴ λήγοι στεφανοῦσα ».

Ἄμην. (Αὐτόθι § 1766).

ΡΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΩΡΑΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΕΟΡΤΗΣ

« Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν». [Λουκ. α', 28, 31]

Αἱ ὀλίγοι, ἀλλὰ φαιδραὶ καὶ ἀθάνατοι αὐταὶ λέξεις τοῦ Ἀγγέλου Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν ἐξαγγέλλουσι ὅλον τὸ ὑψηλὸν καὶ θαυμαστὸν μυστήριον, τὸ ὁποῖον κρύπτεται ὑπὸ τὴν παροῦσαν ἑορτήν, ἣν μετὰ τηλικαύτης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἑορτάζει τὴν σήμερον σύμπας ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὸς κόσμος.

Αἱ λέξεις αὗται περιέχουσι τὴν φαιδρὰν καὶ χαρμόσυνον ἀναγγελίαν τοῦ πλεόν ὑψηλοῦ καὶ θαυμαστοῦ γεγονότος, τὸ ὁποῖον ποτε συνέβη ἐν τῷ κόσμῳ, ἀφ' ὅτου ὑπάρχει ὁ κόσμος.

Τὸ γεγονός τοῦτο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἀποτελεῖ ἐν τῷ θρησκευτικῷ καὶ ἠθικῷ κόσμῳ τὸ κέντρον τρόπων τινὰ τῆς πνευματικῆς βαρύτητος δι' ἅπασαν τὴν δημιουργίαν· ὅλα τὰ πρὸ αὐτοῦ μεγάλα κοσμοϊστορικὰ γεγονότα δὲν ἦσαν εἰμὴ προπαρασκευῆ δι' αὐτό, καὶ ὅλαι αἱ μετὰ ταῦτα παγκόσμιαι ἐπὶ τοῦ σύμπαντος μεταβολαὶ δὲν ἦσαν ἄλλο τι εἰμὴ ἀποτελεσμα αὐτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἑορτάζοντες τὴν σήμερον τὸ μέγιστον τοῦτο καὶ θαυμαστότατον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἱστορικὸν γεγονός, τὸ ὁποῖον εἶνε τὸ φαι-

δρὸν προοίμιον τῆς σωτηρίας καὶ χαρᾶς καὶ εὐδαιμονίας δι' ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἃς μελετήσωμεν αὐτὸ ταυτοχρόνως μετὰ σεβασμοῦ καὶ θαυμασμοῦ, μεμιγμένων μετὰ στοργῆς καὶ εὐγνωμοσύνης βαθυτάτης. Καὶ πρὸς τοῦτο ἃς στρέψωμεν τὸν λογισμὸν ἡμῶν πρὸς τὰ ὀπίσω· ἃς ἀναποδίσωμεν νοερῶς κατὰ 1914 ἔτη, καὶ ἃς ἔλθωμεν εἰς τὴν πρώτην 25ῃν Μαρτίου, ἣ ὁποία ἐννέα μῆνας πρὶν ἀρχίσῃ ἡ νέα ἀπὸ Χριστοῦ χρονολογία ἀνέτειλεν ἐπὶ τῆς γῆς. Διέλθωμεν ἕως Ναζαρέτ, καὶ ἴδωμεν τὸ ὄῃμα τοῦτο, ὅπερ ὁ Ἄγγελος εὐάγγελίζεταί. Εἰς τρία σημεῖα ἐπικαλοῦμαι ἐγὼ τὴν προσοχήν σας.

α'.) Ἡ σκηνὴ ἐκτυλίσσεται ἐν τῇ ὥραίᾳ καὶ δροσοσταλάκῳ Γαλιλαίᾳ, τῆς ὁποίας ἡ καλλονὴ καὶ τὰ ἀναρίθμητα ποικιλόχρωμα ἄνθη, τὰ ὁποία τότε ἐστόλιζον τὴν τερπνὴν ἐκείνην χώραν ἀπετέλουν κατὰ τὴν τότε ἐποχὴν ἓνα ὠραῖον ἐπίγειον παράδεισον, λίαν κατάλληλον καὶ ἄξιον νὰ δεχθῇ τοιοῦτον οὐράνιον ἀγγελιοφόρον, κομιστὴν τῶν τερπνῶν καὶ χαρμοσύνων χαιρετισμῶν τού-

των «Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν».

Εἰς τοιοῦτον τερπνὸν καὶ δροσοσταλάκτον τόπον ἠθέλησεν ὁ Θεὸς ν' ἀκουσθῇ διὰ πρώτην φορὰν τὸ φαιδρὸν τοῦτο μήνυμα τοιοῦτου οὐρανοῦ ἐπισκέπτου, μήνυμα ἀνοιγόν τούς νέους ὀρίζοντας τῆς χάριτος, τῆς ἀγαθότητος καὶ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον, μήνυμα μέλλον νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀνθρώπους φαιδροτέρους, εὐτυχεστέρους, ἀγαθωτέρους, ἀγιωτέρους, πράγματι εὐλογημένους καὶ κεχαριτωμένους ἐν Χριστῷ, ἁξίους ἐνὶ λόγῳ πολίτας τῆς ἐρχομένης βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Τὸ μήνυμα τοῦτο ἔφθασεν εἰς τὴν μυροβόλον Ναζαρέτ κατὰ μίαν τερπνὴν ἡμέραν τῆς ἀνοιξέως τὴν 25ῃν Μαρτίου, ὁπότε εἰς τὸ θερμὸν καὶ εὐκραὲς τῆς Παλαιστίνης κλίμα ἡ γῆ εἶνε ἐνδεδυμένη τὴν φαιδρὰν καὶ χαρίεσσαν καταπράσινον στολήν της, ὁπότε αἱ ἀκτινοβολίαι τοῦ ἑαρινοῦ τῆς Παλαιστίνης ἡλίου ἐχρῦσιζον τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ ὄρεων, ὁπότε τὰ ὠδικὰ πτηνὰ ἀνέμελλον τὰ γλυκύτατα αὐτῶν ἄσματα, ὡς προσευχὰς πρὸς τὸν οὐράνιον μας Πατέρα, τὰ ἄνθη ἀνέδιδον τὰς μυστικὰς αὐτῶν εὐωδίας, καὶ αἱ ἀπαλατῶν ζεφύρων πνοαὶ ἐθώπευον ἐπιχαρίτως ὅλην τὴν ἐκ τῆς νάρκης καὶ

τῆς νεκρώσεως τοῦ χειμῶνος ἀφυπνιζομένην ἐξωτερικὴν φύσιν.

Ὅλα ὅλα ταῦτα ἦσαν σύμβολα τῆς φαιδρότητος καὶ χαρᾶς τὴν ὁποίαν ὁ ἐξ οὐρανοῦ ἐπισκέπτης ἦλθε καὶ εὐηγγελίσθη εἰς τὴν πτωχὴν καὶ ταπεινὴν, ἀλλ' ἀγνὴν καὶ πανάσπιλον κόρην τοῦ λαοῦ τὴν Παρθένον Μαρίαν, λέγων πρὸς αὐτὴν «Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν».

β'.) Ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ δὲν ἠθέλησεν, ὡς βλέπετε, νὰ ὀρίσῃ καμίαν ἐνδοξον πόλιν καὶ κανὲν βασιλικὸν παλάτιον καὶ μέγαρον ὡς τόπον τῆς διαμονῆς τῆς Μητρὸς τοῦ Θεανθρώπου, οὐδὲ ὁ ὑψηλὸς Θεὸς κατεδέχθη νὰ ἐπιβλέψῃ εἰς τὴν θυγατέρα πλουσίου τινός Φαρισαίου ἢ λαμπροῦ τινός Ἀρχοντος τοῦ Ἰσραήλ, καὶ αὐτὴν νὰ ὀρίσῃ ὡς μητέρα τοῦ Κυρίου.

Ὁ Ἄγγελος ἔκρουσε μίαν πτωχικὴν καλύβην, εἰς μίαν ἐξοχικὴν ἀγροικίαν, τὴν Ναζαρέτ, καὶ ἐκεῖ ἐξελέξε μίαν πτωχὴν παρθένον μνηστὴν ἐνὸς ταπεινοῦ ἐργάτου τέκτονος διὰ νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἔξοχον ταύτην καὶ μοναδικὴν τιμὴν.

Ὅποσον διὰ τοῦτο οἱ πτωχοὶ τοῦ λαοῦ χρεωστοῦμεν νὰ εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τὸν οὐράνιόν μας Πατέρα, πρὸς τὸν τόσον πτωχεύσαντα δι' ἡμᾶς υἱὸν τοῦ Θεοῦ! Ὅποσον ἡ

προτίμησις αὐτῆ τῆς πτωχῆς κόρης τῆς Ναζαρέτ εἶνε πλήρης βαθυτάτης σημασίας, καὶ ὁπόσον ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τὰς τύχας τοῦ κόσμου ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ καὶ σωτήριος!

Ἡ ἐκλογὴ αὐτῆ τῆς πτωχῆς κόρης (τοῦ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης σκορπίζει τὴν παρηγορίαν εἰς τὰς τάξεις τῶν πτωχῶν καὶ ἐνδεῶν, ἐξευγενίζει τὴν ἀληθῆ πτωχείαν, τιμᾷ, ἀνυψοῖ καὶ μεγαλύνει τὴν μεγίστην πλειονότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἦτοι τὸν τίμιον καὶ ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου του τρώγοντα τὸν ἐντιμον ἄρτον τῆς πενίας ἐργατικὸν λαόν.

Ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀποσταλεὶς ἄγγελος ν' ἀντιπαρέλθῃ τὰ βασιλικὰ ἀνάκτορα, τοὺς ἀρχιερατικούς οἴκους, τὰς φαρισαϊκὰς πρωτοκαθέδρας, τὰ πλούσια καὶ ἐνδοξα καὶ κατάχρυσά μέγαρα, ὅπου ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ γλιδὴ ἀμιλλῶνται πρὸς τὰ μεγαλεῖα καὶ τοὺς τίτλους τῶν ἀξιωματικῶν, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὑποκλίνονται οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ ἐκλέξῃ μίαν ἀγνήν κόρην ἐκ τῆς ταπεινῆς ἐκείνης κοινωνικῆς τάξεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει καὶ θὰ ἐξακολουθῇ ν' ἀνήκῃ πάντοτε ἡ μεγάλη πλειονότης τῆς ἀνθρωπότητος, δὲν σᾶς φαίνεται ὅτι τοῦτο εἶνε ἐν τῶν ὑψίστων καὶ παρηγόρων διδαγμάτων, τὰ ὁποῖα κρύπτονται ὀπισθεν τῆς ἱερωτάτης ταύτης ἑορτῆς;

Ὁ οὐράνιος ἀπεσταλμένος ἠθέλησε νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι μία ζωὴ ἤρεμος, ταπεινὴ καὶ ἀφανὴς ἀλλὰ πλήρης ἀθωότητος καὶ γαλήνης συνει-

δήσεως ζωὴ ἐνός ἐργάτου ἢ ἀγρότου εἶνε ἡ ὄντως εὐδαίμων καὶ ἀξία τῆς προτιμήσεως τοῦ οὐρανοῦ ζωὴ. Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ν' ἀναλάβῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐκ μιᾶς πτωχῆς καὶ ταπεινῆς κόρης τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ!

Δι' αὐτὸν θὰ ἦτο ἐσχάτη ταπείνωσις νὰ γεννηθῇ ἐν μέσῳ ἀπαστραπτόντων παλατίων καὶ ἐπὶ λαμπροκοποῦντος χρυσοῦ θρόνου ὡς βασιλεὺς ὅλου τοῦ σύμπαντος.

Ἄλλὰ νὰ ἔλθῃ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ νὰ σαρκωθῇ καὶ ἐνανθρωπήσῃ ἐκ μητρὸς οἰκούσης ἐν τῇ πτωχικῇ καλύβῃ ἐνός τέκτονος, τοῦτο εἶνε μεγαλεῖον καὶ θαῦμα, ὑπερβαῖνον τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν καὶ τὸν ἡμέτερον θαυμασμόν. Δι' ὃ καὶ μόλις ἐνοοῦμεν διὰ τόσην ταπεινὴν κόρην τοῦ λαοῦ τὸ ὕψος γλώσσης τοιαύτης «Χαῖρε κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ» εὐλογημένη σὺ ἐν γυναίξιν· εὐρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. Ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν».

γ.) Ἄλλὰ καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐνεφανίσθη ὁ Ἄγγελος, καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀγγελικοῦ χαιρετισμοῦ δεικνύουσιν ὅτι ἐδῶ εὐρισκόμεθα ἐνώπιον τοῦ πλέον θαυμαστοῦ γεγονότος τῆς παγκοσμίου ἱστορίας.

Πολλάκις, ὡς ἀναγινώσκουμεν καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ καὶ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀπεστάλησαν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα δηλώσωσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰς θείας

βουλᾶς· ἀλλὰ πάντοτε καὶ πανταχοῦ βλέπομεν ὅτι οἱ πρὸς οὐδ' ἀπεστέλλοντο οἱ οὐράνιοι οὗτοι ἀγγελιοφόροι, ἔστω καὶ ἂν ἦσαν οἱ μέγιστοι τῶν προφητῶν καὶ οἱ ἀγιώτατοι τῶν ἀπεσταλμένων, ὑπεκλίνοντο μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ ἐνώπιον τῶν λειτουργικῶν τούτων πνευμάτων καὶ ἠκούον παρ' αὐτῶν τὰς διαταγὰς τοῦ Θεοῦ.

Μόνον ἐνταῦθα βλέπομεν διὰ πρώτην φορὰν τὸν Ἀρχάγγελον Γαβριὴλ νὰ παρουσιάζεται πλήρης σεβασμοῦ ἐνώπιον μιᾶς ταπεινῆς Παρθένου, καὶ ν' ἀπευθύνῃ πλήρης θαυμασμοῦ τὸν χαιρετισμὸν τοῦτον πρὸς τὴν κεχαριτωμένην ταύτην κόρην «Χαῖρε κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ» εὐλογημένη σὺ ἐν γυναίξιν· εὐρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν».

Ὁ χαιρετισμὸς οὗτος εἶναι τὸ ὑψηλότεον καὶ μεγαλοπρεπέστατον ἐγκώμιον, τοῦ ὁποίου ὑψηλότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον ἄλλο δὲν ἠκούσθη οὐδὲ θ' ἀκουσθῆ ποτε ἐπὶ τῆς γῆς.

Τὸ ἐγκώμιον τοῦτο δὲν συνετάχθη ἐπὶ τῆς γῆς· τοῦτο κατηρτίσθη ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐν τῷ συμβουλίῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἐκάστη λέξις του εἶνε πλήρης ὑψίστου καὶ ἀφθάστου μεγαλείου καὶ περικλείει μυστήρια βαθύτατα δι' Ἐκείνην, ἣτις ἐξ ὅλων τῶν πλασμάτων μόνη ἠξιώθη ὑπερεκπερισσοῦ νὰ δεχθῇ τὸ πλήρωμα

τῆς χάριτος καὶ εὐλογίας τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ὀνομασθῇ ἄνωθεν κεχαριτωμένη καὶ εὐλογημένη ἐν τῷ χορῷ ὅλων τῶν γυναικῶν.

Ἐκ τῶν ἀπειραρίθμων ἑκατομμυρίων γυναικῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὸ μέγιστον τοῦτο προνόμιον τῆς χάριτος καὶ εὐλογίας τοῦ Θεοῦ ἐδόθη, ὃ Παρθένε, εἰς σέ, ἣτις ἀξιοῦσαι σήμερον νὰ συλλάβῃς καὶ γεννήσῃς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ἄν ἡ Εὐὰ ἦτο ἡ γυνή, ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ὁποίας ἐδόθη ἡ κατάρα εἰς τὸ ἐξ αὐτῆς ἀνθρώπινον γένος, Σὺ, ὃ Παρθένε, εἶσαι Ἐκείνη διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἔλθῃ ἡ εὐλογία, ἡ χάρις καὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ.

Πολλὰι γυναῖκες ἐποίησαν δύναμιν ὡς λέγει ὁ σοφὸς Σολομών, πολλαὶ ἐποίησαν δόξαν, πολλαὶ συνέλαβον καὶ ἐγέννησαν μεγάλους καὶ ἐνδόξους ἄνδρας, τὸν Ἰσαὰκ ἢ Σάρρα, τὸν Ἰακώβ ἢ Ρεβέκκα, τὸν Ἰωσήφ ἢ Ραχήλ, τὸν Μωϋσῆν, τὸν Σαμουὴλ, τὸν Δαυὶδ, τὸν Σολομῶντα ἄλλαι, καὶ τὸν ἐν γενετοῖς γυναικῶν μείζονα Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν ἢ Ἐλισάβετ.

Ἄλλὰ τὸν Θεάνθρωπον, Ἰησοῦν τὸν ἐκ Ναζαρέτ, τὸν λεγόμενον Χριστόν, τὸν Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὸν Ἐλευθερωτὴν τῶν ἀθανάτων ἡμῶν ψυχῶν, τὸ θαῦμα τῆς ἱστορίας, τὸν Κύριον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, Ἐκείνον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ὁποίου κάμπουσι τὰ γόνата τὰ ἐπουράνια καὶ τὰ ἐπίγεια, συνέλαβες σήμερον

ἐν γαστρὶ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου Σύ, ὦ Παρθένε Θεοτόκε, ἡ καλὴ ὡς ὁ ἥλιος, ἡ ἀκεραία ὡς περιστέρα, ἡ δροσοστάλακτος ὡς ἡ αὐγὴ, ἡ ἐκλεκτὴ ὡς ἡ Σελήνη, ἡ λευκὴ ὡς τὸ κρῖνον, ἡ κεχαριτωμένη κόρη, ἡ εὐλογημένη ἐν γυναιξί.

Χαῖρε διὰ τοῦτο κεχαριτωμένη,

καὶ τὴν χαρὰν σου ταύτην φύτευσον καὶ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, ἵνα καὶ χαίροντες ζήσωμεν εἰρηνικὴν καὶ ἀνεπαίσχυντον ἐνταῦθα ζωὴν, καὶ χαίροντες ἐκεῖ εἰσέλθωμεν μετὰ τὴν ἐνταῦθα ἔξοδον εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ἀμήν.

† Ὁ Σμύρνης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΙΝ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ

Μετ' ἀληθοῦς καταπλήξεως ἀνέγνω ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ λήξαντος Φεβρουαρίου φύλλῳ τοῦ «Ἱεροῦ Πολυκάρπου», ἐν τῷ ὑπὸ τὸν τίτλον αἱ «Ἄγιοι Γραφαὶ ἀρθρω, περὶ τῆς ἰδέας τῆς καταργήσεως τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν ἀπὸ τῶν σχολείων ἡμῶν, ὡς ἐθίζοντο τοὺς μαθητὰς τὰ μὴ σκέπτονται θετικῶς! Ὁ ἀρθρογράφος τοῦ «Ἱεροῦ Πολυκάρπου» κατεξανιστάμενος δικαίως κατὰ τῆς ἰδέας ταύτης ποιεῖται ἀξιολόγους τινὰς παρατηρήσεις. Ἐν ἄλλοις παρατηρεῖ οὕτως ὅτι ἡ τυχὸν ἀτέλεια καὶ ἀνεπάρκεια τῶν διδασκόντων δὲν ὀφείλει νὰ καταλογίζηται εἰς βάρος τοῦ μαθήματος, ὅτι ἂν ἀλλαχοῦ ἀπεκλείσθη τὸ θρησκευτικὸν μάθημα ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ προ-

γράμματος, ἀναπληροῦται τοῦτο οὐσιωδῶς διὰ τε τῶν κηρυγμάτων, τῶν ἰδιαιτέρων κατηχήσεων, τῆς κατ' οἶκον ἀναγνώσεως τῆς Ἁγ. Γραφῆς κ.λ.π. ἐν τέλει δὲ προβάλλεται τὸ παράδειγμα τῶν Ἑλλήνων, μετὰ τοσοῦτου ζήλου ἐκμανθανόντων τὰ θρησκευτικὰ καὶ μελετώντων τὴν Ἁγ. Γραφήν, διακρινομένων δ' οὐχ ἤττον, εἴπερ τινες καὶ ἄλλοι, διὰ τὴν θετικότητα καὶ πρακτικότητα αὐτῶν.

Καίτοι ἡ φράσις τὸ θρησκευτικὸν μάθημα ἐθίζει τοὺς μαθητὰς ὅπως μὴ σκέπτονται θετικῶς, εἶναι ἱκανῶς σαφὴς καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει, οὐχὶ καὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ ἐμβαθύνῃ τις εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ τὴν τολμηρὰν (ὡς δικαίως ὁ

ἀρθρογράφος τοῦ «Ἱ. Πολυκάρπου» χαρακτηρίζει αὐτήν) ταύτην πρότασιν ποιησαμένου. Ὁθεν ἂν ἐν ταῖς ὀλίγαις ταύταις ἐξ ἀφορμῆς τῆς προτάσεως ταύτης γραμματῆς μου φανῶ ἀντιλαμβανόμενος τοῦ πράγματος στενότερον ἢ εὐρύτερον θὰ τύχω πιστεύω τῆς συγγνώμης τῶν ἐνδιαφερομένων.

Εὐρύτερον θὰ φανῶ πιθανώτατα ἀντιλαμβανόμενος τοῦ πράγματος διαιτυπῶν τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ τὴν πρότασιν περὶ καταργήσεως τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος ποιούμενος ἐν συνειδήσει ἢ ἀσυνειδήτως ἐπιχειρεῖ ἀνάλογόν τι, οἷον καὶ οἱ μαλλιαροὶ ἐν τῷ γλωσσικῷ ζητήματι εἰς τοὺς αὐτοὺς κυρίως καὶ οὗτοι πρακτικοὺς ἀποβλέποντες σκοπούς. Ὁ μαλλιαρισμὸς ἐπιχειρῶν ἀληθῶς εἰπεῖν νὰ δημιουργήσῃ νέαν γλώσσαν σκοπῶν ἢ ἀσυνειδήτως διακόπτει τὴν μακροαίωνα ἐθνικὴν ζωὴν, θέλει νὰ λησμοιηθῇ τὸ παρελθὸν ὡς καθιστῶν δῆθεν τοὺς νεωτέρους Ἑλλήνας φαντασιοπλήκτους τινὰς, μὴ ἐκτιμῶντας προσηκόντως τὸ παρὸν καὶ τὰ περὶ ἡμᾶς, καὶ μὴ ἐργαζομένους θετικῶς κατὰ τὸν τρόπον καὶ τὴν μέθοδον τῶν νεωτέρων ἐθνῶν. Ταῦτὸν ἐπιχειρεῖ νὰ πράξῃ καὶ ὁ προτείνων τὴν κατάργησιν τῶν θρησκευτικῶν ἐν τοῖς σχολείοις. Ἐν συνειδήσει ἢ ἀσυνειδήτως διακόπτει καὶ οὕτως

οὐ μόνον τὴν συνέχειαν τῆς θρησκευτικῆς ἡμῶν παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ζωὴν, ἀπὸ τοσοῦτων αἰώνων ζυμωθεῖσαν καὶ συγκραθεῖσαν μετὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδόξιας, εἰς τρόπον ὥστε δικαίως νὰ θεωρῶνται ὡς ταυτίσθημοι καὶ ἰσοπλατεῖς αἱ ἔννοιαι Ἑλλην καὶ Ὁρθόδοξος, καὶ ἑκατέρω αὐτῶν ν' ἀπαιτῆ καὶ συνεπάγηται τὴν ἄλλην. Ἄλλ' ἂν οἱ μαλλιαροὶ χάριν τῆς κακῶς ἐννοουμένης πρακτικότητος, πρὸς διευκόλυνσιν δῆθεν τοῦ συγχρόνου βίου, ἐξ ὄκνου δ' ἀληθῶς καὶ ἀπειροκαλίας, ἀποκόπτοντες τὸ νῆμα τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης, καταργουσι δεσμόν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο, στενῶς καὶ ἀρρήκτως συνδέοντα πρὸς τὸ τοσοῦτω ἔτιδοξον καὶ διδακτικὸν παρελθὸν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὀπίσθη κατακρίσεως ἄξιος εἶνε ὁ ἐπιχειρῶν νὰ θέσῃ χεῖρα ἐπὶ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, ἥ τις εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας διασώσασα τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ὑπόστασιν. Καὶ δύναται μὲν τις ν' ἀντεῖπη ἴσως, ὅτι ἕτερον ἑκάτερον, ὅτι ἡ κατάργησις τῶν θρησκευτικῶν ἐν τοῖς σχολείοις δὲν σημαίνει τὴν ἄρσιν ἐκ μέσου τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, ἀλλ' εἶνε νομιζῶ πρόδηλον, ὅτι ὅ,τι μὴ ὑπάρχον μάλιστα παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξίς τοῦ σχολικοῦ (ἢ θρησκευτικῆς δηλ. παιδείσεως) καταργεῖται

καὶ ἀπὸ τοῦ σχολείου, πράγματι αἴρεται ἐκ μέσου ἐξ ὀλοκλήρου.

Καὶ ἂν δ' ὁμοῦς ἀποστρέψωμεν τὰς ὄψεις ἀπὸ τοῦ παρελθόντος καὶ ἀπαρνηθῶμεν καὶ ἀποπτύσωμεν αὐτὸ χάριν τοῦ παρόντος, ἂν ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως νομίσωμεν ὅτι ὁρεῖ ἡ ἐθνικὴ συνείδησις, ὅπως περιώσῃ τὴν ἐθνικὴν ὑπόστασιν τῶν τοσοῦτων μεταξὺ ἀλλοθρήσκων καὶ ἀλλοπίστων ζώντων ὁμογενῶν (διότι εἴπομεν καὶ ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ἡ κατάργησις τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν ἐγκλείει ἀναγκαίως τὴν ἰδέαν τοῦ περιττοῦ, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τίνος ἀπόψεως ἐπιζημίον τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως), ἐξυπηρετεῖται πράγματι τὸ παρὸν διὰ τῆς καταργήσεως τῶν θρησκευτικῶν ἐν τοῖς σχολείοις; Θὰ προαχθῇ ἀληθῶς εἰπεῖν οὕτω κάλλιον καὶ θὰ εὐημερήσῃ τὸ ἔθνος ἡμῶν; Ὁ θετικὸς τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι, ὃν οὕτω θὰ προσκλήσῃται ἡ μαθητιῶσα νεολαία, ὁποῖος τις θὰ εἶνε;

Θὰ ἐκταθῶ πολὺ, ἂν ἐπιχειρήσω νὰ διαγράψω τὴν παντοίαν χρησιμότητα τῆς θρησκείας οἰασθήποτε, ἀνέκαθεν, καὶ τὴν σπουδαιοτάτην — παρὰ τὰ ἔστιν οὐ σκιερὰ σημεῖα — συμβολὴν αὐτῆς εἰς τὴν ἀληθῆ προαγωγὴν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐθνῶν. Θὰ περιορισθῶ εἰς τὸν ἐξανθρωπιστικὸν καὶ ἡμερωτικὸν χα-

ρακτῆρα τῆς θρησκείας, καὶ εἰδικώτερον τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Δὲν θ' ἀναφέρω δὲ τὴν παλαιάν, καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας γνωστὴν τοῖς πᾶσιν, κολοσσιαίαν ὠθησιν, ἣν ἔδωκεν οὗτος εἰς τὴν ἠθικὴν (ἐν τῇ εὐρείᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως), καὶ τὴν ἐν τῷ πολιτισμῷ πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος, συνεπαγῶν αὐτὸς κυρίως τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας (τοῦ ἀνδραποδισμοῦ), καὶ τὴν ἀνύψωσιν τῆς γυναικὸς εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ περιωπῆν.

Αἱ οἰκογενειακαὶ ἀρεταί, ἡ ἀσφαλὴς αὕτη κρηπίς τῆς κοινωνικῆς εὐεστοῦς τοῦ Ἔθνους, ἡ ἀμοιβαία ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς πίστις, σεβασμὸς καὶ ἀγάπη, ἡ ἀνύστακτος ἐπὶ τῶν τέκνων ἐπαγρύπνησις καὶ ἡ ἀκάματος αὐτῶν χειραγωγία, ἡ τούτων πρὸς τὴν οἰκογενειακὴν ἔστιαν ἀφοσίωσις, ὁ τῶν συγγενῶν καὶ κηδεστῶν εἰλικρινὴς πρὸς ἀλλήλους δεσμὸς, ὁ ἄρτιος οὗτος καταρτισμὸς τοῦ πυρῆνος καὶ πρωτοπλάσματος τούτου (τῆς οἰκογενείας, τῆς πατριᾶς) πάσης κοινωνίας καὶ ἔθνους, πῶς ἄλλως δύναται νὰ πραγματωθῇ καὶ ἐδραιωθῇ, ἢ ἐπὶ βάσεων οἷας ὑποδεικνύει ὁ χριστιανισμὸς, ὧν καὶ ἡ ἀτελής παρακολούθησις προὔβάλλετο καὶ προβάλλεται ἀεὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν βλεπόντων τὰ τελειότερα πρότυπα οἰκογενειακοῦ βίου; Ἄν ἀρθῇ ὁ φό-

βος τοῦ Θεοῦ, ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ συνείδησις ἀπὸ τοῦ νέου καὶ τῆς κόρης ἂν οὕτως καὶ αὕτη ἀποτελέσωσιν οἰκογένειαν ἀπὸ θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἀπόψεως *tabulae rasae*, ἢ μᾶλλον καὶ ἐμπεφορημένοι, ὡς ἐπόμενον εἶνε, ὑλιστικῶν μόνον καὶ ἐγωῖστικῶν ἀρχῶν, φαντάζεται τις ὅποια ἔσται ἡ οἰκογένεια. Ἄν ὁ κλονισμὸς μόνον τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ ἡ ἐπιπολαία διάδοσις ὑλιστικῶν καὶ ἀπολαυστικῶν ἀρχῶν ἀπειλοῦσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων ἡμῶν νὰ παραλύσωσι τὴν οἰκογένειαν, δὲν εἶνε δύσκολον νὰ ὑποτεθῇ, ὅποια ἔσται αὕτη, οὔσα κατ' ἀρχὴν καὶ θεμελιωδῶς, καθ' ἕκαστον τῶν μελῶν αὐτῆς, ὑλιστικὴ καὶ ἰδιοτελής. Καὶ ἂν τοιαύτη, τέρας ἰδεῖν (ἀληθῶς, οἰκογένεια (!) θὰ εἶνε τὸ ἀναγκαῖον προῖδν καὶ δημιουργημὰ τῆς ἀθρήσκου καὶ ἀρηνητικῆς παιδείσεως, φαντάζεται τις ὅποια ἔσται ἢ ἐκ τοιούτων οἰκογενειῶν ἀπαρτισθησομένη κοινωνία, ὁποῖον καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἐπὶ τοιούτων ἀτομιστικῶν, καθαρῶς ὑλιστικῶν καὶ ἰδιοτελῶν τύπων στηριζόμενον. Καὶ οἱ κράτιστοι νόμοι δὲν εἰσχωροῦσι εἰς πάσας τὰς σφαίρας τοῦ οἰκογενειακοῦ, κοινωνικοῦ καὶ ἐθνικοῦ βίου· καὶ ὅπου εἰσχωροῦσιν οὗτοι εἶνε δεκτικοὶ καταστρατηγήσεων, παραβιάσεων, ἀθειήσεων.

Ἡ κατάχρησις ἐν οἰωδήποτε βίῳ, τῷ οἰκογενειακῷ ἢ τῷ κοινωνικῷ, εἶνε πάντοτε δυνατὴ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ πολιτικοῦ νόμου, διὰ τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ, ὅπως προῖδῃ, παρακολούθησιν καὶ ἀποτρέψῃ αὐτήν. Πᾶσαν σκέψιν, πᾶν αἴσθημα, πᾶσαν κίνησιν ἐκάστου ἡμῶν παρακολουθεῖ μόνον τὸ ἄγρυπνον, τὸ ἐτάζον καρδίας καὶ νεφρούς, βλέμμα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀκοίμητον ἐν ἡμῖν ἐγκαταστήσαν φρουρὸν τὴν συνείδησιν. Ὁ διὰ τῆς ἀθρήσκου καὶ ἀνηθίμου κατ' ἀκολουθίαν παιδείσεως πνίγων τὴν φωνὴν ταύτην παρασκευάζει τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῷ ἔθνει κριτικὰς παντοίων ἀποχρώσεων, ἐν παντὶ σημείῳ τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου. Οἱ δὲ θεοὶ χρηστοὶ καὶ τίμιοι πολῖται, οἱ κατ' ἀρχὴν ἀθεοὶ καὶ ὑλιστικοί, εἶνε ἄνθρωποι ἀνακόλουθοι πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν, ζῶντες οὐχὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἰδίας ἀρχὰς, ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῶν θεοσεβῶν, ἃς οὗτοι τῇ διανοίᾳ μόνοι καὶ τῷ στόματι ἀρνοῦνται. Ἄν οἱ τολμηροὶ μεταρρυθμισταὶ κατῶρθουν καὶ πρὸς καιρὸν νὰ ἴδωσι θριαμβεύουσας τὰς ἀθρήσκους αὐτῶν ἀρχὰς ἐν εὐρυτέρᾳ πῶς κλίμακι, ἂν κατῶρθουν οὗτοι νὰ ἐπηρεάσωσι μᾶζάν τινα ἀνθρώπων, τότε μόνον θὰ διέβλεπον εὐχερῶς τὸ βάραθρον,

ὅπερ ἐπιχειροῦσι νὰ διανοίξω-
σιν εἰς τὸ ἔθνος αὐτῶν καὶ εἰς
τὴν ἀνθρωπότητα. Τοὺς βανδα-
λισμοὺς καὶ τὴν τῶν πάντων ἀ-
νατροπὴν προσκαίρως μόνον ὑπὸ
ἀρνητικῶν ἀρχῶν ἐκβακχευθέν-
τος ὄχλου γνωρίζει ἡ ἱστορία πρὸς
ἄλλοις κατὰ τὴν μεγάλην Γαλλι-
κὴν ἐπανάστασιν. Τούτου τε ὁ
λόγος ἔνεκα καὶ οἱ τὸν κοινὸν
μόνον νοῦν ἔχοντες ἄρχοντες ἀεί-
ποτε περὶ πλείστου ἐποιοῦντο
καὶ ποιοῦνται τὴν θρησκευτικὴν
καὶ ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ
λαοῦ ὡς μόνης ἐδραίας βάσεως
τῆς συγκρατήσεως καὶ προαγω-
γῆς τῶν κρατῶν καὶ ἐθνῶν. Ὅ-
ταν παύσῃ νὰ διδάσκηται καὶ νὰ
ἐμβάλληται εἰς τὰς ἀπαλὰς τῶν
παίδων ψυχὰς ὁ φόβος τοῦ Θε-

οῦ, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον,
ἡ τιμιότης, ἡ χρησιμότης, ἡ φι-
λεργία αὐτὴ καὶ φιλοπονία, ὡς
τῆς ὀκνηρίας ἀντικειμένης πρὸς
τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πᾶσα κατ'
ἄνθρωπον ἀρετὴ, ἀληθῶς εἰπεῖν
προάγουσα τὰς κοινωνίας καὶ τὰ
ἔθνη, δὲν θὰ ἔχη πῶς νὰ στη-
ριχθῆ βασιμῶς, καὶ οἱ μέλλοντες
νὰ παιδευθῶσι νὰ σκέπτονται
θετικῶς θὰ μάθωσι νὰ σκέπτον-
ται καὶ νὰ ζῶσι κορεννύντες μόν-
ον τὰς ταπεινότερας ζωϊκὰς ἀρ-
μὰς καὶ τὰ πάθη, καταχρῶμενοι
καὶ καταδολιεῦόμενοι τὸν πλη-
σίον, ὅπερ πᾶν ἄλλο, ἢ τὴν πρό-
οδον καὶ ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ὑλι-
κὴν ἔτι τῶν λαῶν καὶ ἐθνῶν κα-
τεργάζεται.

Π. ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Εἶνε ἰσχυρότερός μου

Διατί ὁ δυστυχὴς οὐτὸς αἰγαγρός
ἀφῆκε νὰ συλληφθῆ; Δὲν ἠδύνατο
νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν, νὰ ἀγωνισθῆ
διὰ νὰ ἀπαλλαγῆ τῶν γαμπῶν ὀνύ-
χων τοῦ ἀετοῦ; — Εἶναι πλέον πο-
λὺ ἀργά; θὰ κομματιασθῆ, θὰ κα-
ταφαγωθῆ πλέον. Ὁ θάνατος τὸν
ἀναμένει.

Ἐὰν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ, θὰ
σᾶς ἀπήντα βεβαίως· «ὁ ἀετὸς εἶναι
ἰσχυρότερός μου· ἔπραξα ὅ,τι ἠδυνά-
μην· εἶνε ὅμως ἰσχυρότερός μου.»

Παρατηρήσατε τὸν ἄνθρωπον ἐ-
κεῖνον, ὁ ὁποῖος εἰσέρχεται εἰς τὸ
καπηλεῖον. Ἀναμείνατε νὰ τὸν ἴδη-
τε ἐξερχόμενον. Ἐχει ἠθὸς λυπημέ-
νον. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι
κατεξώδευσεν ἐν τῷ καπηλείῳ μέγα
μέρος τοῦ ἡμερησίου κέρδους του ἐν
ᾧ ἀπόλυτον ἀνάγκην εἶχεν ἡ οἰκο-
γένειά του ὅλου τοῦ χρήματος τού-
του.

— Ἀλλὰ τότε διατί, δυστυχῆ, νὰ
ὑπάγῃς νὰ πῆς;

— Εἶνε ἰσχυρότερόν μου τὸ πά-
θος τὸ κυριεύσάν με!

Παρατηρήσατε τὸν ἐργάτην ἐκεῖ-

αν ἀκόμη φορὰν θὰ παρουσιάζετο
μεθυσμένος. Ὑπεσχέθη μετὰ εἰλι-
κρινοῦς διαθέσεως — εἶμαι περὶ τού-

νον, ὁ ὁποῖος νοχελῶς διέρχεται τὴν
ὁδόν.

Δὲν ἔχει ἐργασίαν, διότι τὸν ἀπέ-
πεμψαν ἀπὸ τοῦ ἐργαστηρίου, εἰς τὸ
ὁποῖον εἰργάζετο. Οἱ προϊστάμενοί
του τὸν εἶχον εἰδοποιήσει, ὅτι θὰ
τὸν ἔπαυον τῆς ἐργασίας του, ἐὰν μί-

του βέβαιος — ὅτι οὐδέποτε θὰ πῆ.
Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐθεάθη χθὲς ἐν κα-
κῇ καταστάσει καὶ οὕτω ἡ ἀπειλὴ ἐ-
πραγματοποιήθη.

— Ἀλλ' ὄφειλες νὰ προσέξῃς, δυ-
στυχῆ... Νὰ χάσῃς μίαν τόσον καλὴν
θέσιν, μίαν ἐργασίαν τόσον ἀσφαλῆ!...

—Τί τὰ θέλεις; εἶνε τὸ πάθος μου ἰσχυρότερόν μου.

Ἄλλ' ἰδοὺ μία ἐπικήδειος συνοδεία. Ποῖον φέρουσιν εἰς τὸ νεκροταφεῖον;

Ἄ! Εἶνε ὁ ὑποδηματοποιός, τὸν γνωρίζετε; ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον, ἐβλέπομεν πάντοτε μὲ ἄσματα νὰ ἐπιστρέφῃ ἀπὸ τὸ καφενεῖον. **Ἐνας χαριτωμένος σύντροφος!** Ἀπὸ πολλοῦ ἔβηγε, ὁ ἰατρός του πολλάκις τῷ εἶπεν. «Ὁ κατάρρους οὗτος, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου πάσχεις, δύναται τὰ ἔχη κακὸν τέλος, ἂν δὲν ἀλλάξῃς διαγωγὴν.»

Ἀλλὰ τὸ πάθος του ἦτο ἰσχυρότερον αὐτοῦ. Ἐπαθε πνευμονίαν καὶ φυσικὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ.

Οἱ συνοδεύοντες τὴν κηδεῖαν φίλοι, οἱ καὶ σύντροφοί του εἰς τοὺς καθημερινούς πότους, μόλις ἐπιστρέψαντες ἀπὸ τοῦ νεκροταφείου συναθροίζονται εἰς τὰ καπηλεῖα τῆς γειτονίας των. Οὐδεὶς ἔξ αὐτῶν ἀγνοεῖ τὸ αἷτιον τοῦ προώρου θανάτου τοῦ ὑποδηματοποιοῦ. Καὶ ὁμως ἐξακολουθοῦσι πίνοντες: **τὸ πάθος των εἶνε ἰσχυρότερον αὐτῶν.**

Καὶ ὅταν καὶ δι' αὐτούς, ὅπως καὶ διὰ πολλοὺς ὁμοίους των, ἠχήσῃ ἡ τελευταία ὥρα, ἐνωρίτερον παρ' ὅ,τι καὶ ἠλπίζον καὶ ἠύχοντο, ὅταν τὸ ἄθλιον σῶμα των καταστραφὲν ὑπὸ τοῦ ἀλκοολισμοῦ θὰ εὐρίσκηται πρὸ τοῦ θανάτου, θὰ σᾶς ἀπήντων,

ἐὰν ἠδύναντο νὰ ὁμιλήσωσι: Ἦτο τὸ πάθος ἡμῶν ἰσχυρότερον ἡμῶν.

* * *

Ὁ αἰετὸς δὲν θὰ καταβροχθίσῃ διὰ μιᾶς τὸ δυστυχὲς τοῦτο ζῷον. Θὰ τὸ καταφάγῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον, τὴν καρδίαν τοὺς πνεύμονας, τὰ σπλάγχνα θὰ τοῦ χύσῃ τοὺς ὀφθαλμούς, θὰ τῷ ἀπορροφήσῃ τὸν ἐγκέφαλόν του. Τὶ φρίκη! ἄς μὴ ἐνδιατρίψωμεν εἰς λεπτομερείας τόσῳ σκληράς. Εὐτύχημα ὅτι ταῦτα γίνονται μακρὰν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀπροσπελάστου ἐκείνου βράχου.

Ὁ ἀλκοολισμὸς δὲν κάμνει ὀλιγώτερον κακὸν ἢ τὸ σαρκοφάγον ἐκεῖνο ὄρνεον, οὐδὲ εἶνε φειδωλότερος αὐτοῦ ἀπέναντι τῶν θυμάτων του. Ἐνίοτε ἐπιφέρει ταχέως τὸ τέλος ἀλλὰ συνηθέστερον προσβάλλει ἀλληλοδιαδόχως τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ὅλα τὰ ὄργανα τῆς ζωῆς, καὶ εἰ καὶ δὲν φαίνεται βυθίζων ἐν αὐτοῖς ῥάμφοις γαμψὸν ὅπως τὰ σαρκοφάγα ὄρει καταστρέφει ὁμως αὐτὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Ὁ στόμαχος, τὸ νευρικὸν σύστημα, ἡ καρδία τὸ ἦπαρ, οἱ πνεύμονες, ὁ ἐγκέφαλος ὅλα τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου ἀποθνήσκουσιν ἐν τῷ δυστυχεῖ ἐκείνῳ ὅστις ἀφέθη νὰ συλληφθῇ ὑπὸ τῶν ἀνοικτιρμόνων ὀνύχων τοῦ ἐχθροῦ τούτου.

Λεπτομέρειαι φρικιαστικά.— Ἀλλὰ στρέψωμεν ἀπ' αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἀποβλέψωμεν πρὸς ἐκεῖνον ὅστις εἶνε ἰσχυρότερος καὶ

τῶν σφοδροτέρων καὶ τῶν μᾶλλον ἐρριζωμένων παθῶν, πρὸς τὸν Σωτῆρα Ἰησοῦν.

Οἱ κατὰ τὴν πάλιν πρὸς τὸν ἐχθρὸν ὑποκίψαντες καὶ ἠττηθέντες, εἶνε οἱ πολεμήσαντες κατ' αὐτοῦ ἐμπιστευόμενοι εἰς μόνους τὰς ἑαυτῶν

δυνάμεις. Ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθησαν νὰ ὁμολογήσωσιν «Εἶνε ἰσχυρότερός μου». Καὶ δὲν εἶχον ἄδικον.

Ὅσοι ἐσώθησαν καὶ ἀριθμοῦνται κατὰ χιλιάδας οἱ σεσωσμένοι, εἶνε ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐπεζήτησαν τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ. Π. Π.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

Ἡ διεύθυνσις τοῦ «Ἰεροῦ Πολυκάρπου» μετὰ ψυχικῆς ἀγαλλιᾶσεως καθίστησι γνωστὸν τοῖς φίλοις ἀναγνώσταίς ὅτι ὁ τέως διευθυντὴς τοῦ περιοδικῆς ἡμῶν Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Τράλλων κ. Χρυσόστομος ψήφῳ καὶ ἐπιδοκιμασίᾳ τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου προήχθη κατὰ τὸ παρελθὸν Σάββατον 16ην Μαρτίου 1913 εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν θρόνον τῆς Φιλαδελφείας. Ἡ χαρὰ ἡμῶν εἶναι κατὰ τοσοῦτον μείζων καθόσον ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐν τῇ προσώπῳ τοῦ τέως Διευθυντοῦ ἡμῶν ἐτίμησεν ἄνδρα ἐργασθέντα ποικιλοτρόπως καὶ τὰ μάλιστα καρποφόρως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν τε τῇ Σμύρνῃ καὶ τῇ Δράμᾳ ἄνδρα ζωηρῶς ποθοῦντα τὴν δόξαν τῆς Ἐκκλησίας, κεκοσμημένον δι' ἀρετίας ἐπιστημονικῆς μορφώσεως καὶ ἰσχυρᾶς θελήσεως, ἀκεραίου χαρακτήρος καὶ ἔχοντα τὴν δυνάμιν πολλὰ νὰ κατορθώσῃ ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ δράσει. Ἡ μέχρι τοῦδε καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἰδίᾳ δ' ἐν Σμύρνῃ καρποφόρος αὐτοῦ δράσις καὶ ἡ ἀκλόνητος ἀμεροληψία καὶ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀριτιότης πολλὰ τὰ καλὰ ὑπισχνοῦνται καὶ διὰ τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ σταδιοδρομίαν.

Τὸ περιοδικὸν ἡμῶν, τὸ ὁποῖον ὁ ἅγιος Φιλαδελφείας δὲν θέλει παύσει νὰ περιθάλλῃ δι' ἀγάπης καὶ εὐνοίας, θέλει διατηρεῖ ἀδιάπτωτον εὐγνωμοσύνην πρὸς αὐ-

τὸν, ὅστις ἀόκνως ἐργάσθη πρὸς ἀνύψωσίν του. Συγχαίρομεν ἀπὸ καρδίας τῇ Ἐπαρχίᾳ Φιλαδελφείας ἐπὶ τῇ ἀποκτήσει τοιοῦτου Ποιμενάρχου, κεκτημένου ὅλα τὰ προσόντα καὶ τὴν δυνάμιν ὅπως ποιμάνῃ αὐτὴν ἐν πάσῃ δικαιοσύνῃ καὶ ἀμεροληψίᾳ, ἀναδείξῃ δὲ συγχρόνως αὐτὴν ἀξίαν κατὰ πάντα τῶν ἐγκωμίων, ὧν ἀξιοῦται ἐν τῇ ἱερᾷ Ἀποκαλύψει ὡς Ἐκκλησία ἐστεφανωμένη διὰ τοῦ στεφάνου τῆς νίκης.

Σφυρηλατηθεὶς ὁ νέος Μητροπολίτης Φιλαδελφείας ἐν τῷ ἄκμονι τῶν διωγμῶν καὶ δικτηρήσεως μετὰ τοῦ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἀσθέστου πόθου καὶ χαρακτήρα ἀκέραιον καὶ ἀκηλίδωτον, εἶνε πράγματι ὁ ἐνδειγμένος ποιμενάρχης τῆς προνομιοῦχου Ἐκκλησίας Φιλαδελφείας, ἥτις καίπερ μικρὰν ἔχουσα τὴν ὀλικὴν δυνάμιν καὶ ἀκμήν, μεγάλην ὁμως ἔχει τὴν ὑπομονὴν καὶ ἀκατάβλητον τὴν ἀντοχήν.

Μελετήσας λιπαρῶς ὁ ἅγιος Φιλαδελφείας ὅλα τὰ συναφῆ πρὸς τὴν πρόσδοον καὶ ἀνάπτυξιν τῆς Κοινωνίας ζητήματα ὡς μαρτυροῦσιν αἱ ἐν τῇ περιοδικῇ ἡμῶν πραγματεία καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἀρτι ἐκδοθέντα συγγράμματα, «Γονεῖς καὶ Τέκνα» καὶ «Ρήματα Ζωῆς» καὶ ἐμφορούμενος ὑγιῶν καὶ ἀνακαινιστικῶν ἀρχῶν, δὲν ἀμφισβόλομεν ὅτι ταχέως θέλει ἀνυψωθῆν ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐκκλησίας καὶ περιλαμ-

προν θέλει καταλάβῃ ἐν αὐτῇ θέσιν. Ἡ δὲ διὰ τῆς ἐκλογῆς ταύτης ἡ Ἐκκλησία ἀπέδειξεν ὅτι ἐκτιμᾷ τοὺς ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου πιστῶς καὶ θεαρέστως ἐργαζομένους καὶ ὑπὸ τοιούτους οἰωνοὺς ταχέως θέλομεν ἰδῆ τὴν ἐκκλησίαν ἀναλαμβάνουσαν τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς δόξαν καὶ εὐκλειαν. Ὅταν ἐντρύφημα καὶ μέλημα τοῦ ποιμενάρχου εἴνε ἡ ἰδρυσις συλλόγων, ἀσύλων, ἀδελφοτήτων, ἡ ἐν χριστιανικῇ οἰκογενεῖα μὸρφωσις ἐναρέτων καὶ χριστῶν πολιτῶν, ἡ ἐν τῇ ἐκπαίδευσί τειλοποιήσις τῆς νεότητος, ἡ πρόοδος καὶ ἡ εὐημερία εἴνε ἐκ τῶν προτέρων ἐξησφαλισμένη. Ἡ ἐκκλησία τῆς Φιλαδελφείας εὗρε τὸν Ποιμενάρχην τῆς. Ἀμφοτέροις εὐχόμεθα καρποφόρον καὶ ἀνακαινιστικὴν δράσιν, ἵνα ὡς τὰ προοίμια καὶ τὸ τέλος ἡ ἀντάξιον τῶν προσδοκιῶν τῆς σημερινῆς κοινωνίας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΙΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

Ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ Μητροπολίτης ἡμῶν κ. κ. Χρυσόστομος τὴν αὐριον Κυριακὴν 24 Μαρτίου ἐ. ἔ. κηρύξει τὸν θεῖον λόγον ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναφ τῆς ἀγ. Φωτεινῆς.

Ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. κ. Χρυσόστομος ὅπου ἂν εὗρεθῇ ἱερουργῶν.

Ἡ Α. Θεοφιλία ὁ Ἐπίσκοπος Καμπανίας κ. κ. Φώτιος ἐπίσης.

Οἱ δὲ ἱεροκήρυκες τῆς Θρησκευτικῆς Ἀδελφότητος «Εὐσεβείας» θὰ κηρύξωσιν ὡς ἐξῆς :

Ἐρολογ. κ. Γρ. Ὁρφανίδης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναφ Γκιοζτεπέ.

Ἐρολογ. κ. Γ. Πασχάλης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναφ ἀγ. Γεωργίου.

Ἐλλόγ. κ. Π. Παπαδήμου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναφ Ἀϊδινίου.

Ἐλλόγ. κ. Π. Κατσιναβάνης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναφ Κουκλουτζᾶ, μ. μ. δὲ ἐν τῷ σχολῇ ἀγ. Δημητρίου.

Ἐλλόγ. κ. Β. Εὐθυμίου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναφ Εὐαγγελιστρίας, ἀντι ἐς τοῦ μετμεσημβρινοῦ τῆς Κυριακῆς θὰ ὀμιλήσῃ τὴν πρωτὴν τῆς μεθαύριον Δευτέρας 25 Μαρτίου ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐν τῷ ἐν Βουτζᾶ ἱερῷ ναφ τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Ἐλλόγ. κ. Ἀνδρ. Κουρνιακῆς π. μ. ἐν τῷ σχολῇ ἀγ. Αἰκατερίνης.

ΣΗΜ. Τὸ ἐν ταῖς σχολαῖς κήρυγμα ἀρχεται τὴν 3ην ὥραν μ. μ.

ΜΙΚΡΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Πανοσιολογ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Δωρόθεον Ν. Δουκάκη (περιοδεύοντα).

— Ἱερολογ. Ἱεροδιάκονον κ. Γεώργιον Θ. Ζαχαρούλην (Ἀλεξάνδρειαν—Αἴγυπτου), καὶ Κον Πασχάλην Μιχαηλίδην (περιοδεύοντα). Ἐπιστολαί σας ἐλήφθησαν. Ἀπάντησιν ταχυδρομικῶς.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξετυπώθησαν κατ' αὐτὰς δύο νέα βιβλία ὑπὸ τὸν τίτλον «ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ» καὶ «ΡΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ», προϊόντα δοκιμῶν Γάλλων συγγραφέων, μεταφρασθέντα ὑπὸ τῆς Α. Σ. τοῦ Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ.

Ἀμφότερα τὰ βιβλία ταῦτα, παιδαγωγικὰ καὶ πολυτιμώτατα διὰ πάντα χριστιανὸν οἰκογενειάρχην, θὰ συμβάλωσι τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς οἰκογενείας παρ' ἡμῖν, ἐπὶ τῆς ὁποίας καλῶς διαπαιδαγωγουμένης βασιζέται ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ πρόοδος τῆς κοινωνίας.

Ἡ ἐκτύπωσις ἐγένετο καλλιτεχνικωτάτη, ἡ δὲ τιμὴ ὠρίσθη εἰς ἔξ (6) γρόσια ἀργυρᾶ.

Συνιστῶνται θερμότατα καὶ ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τοῦ «Ι. Πολυκάρπου».